

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre — 6 korona.
Egyre szám ére 6 fillér.

MEGJELNIK MEGJELENIK EGYSZER:
pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági körgyűlés
megelőző és követő napon.

A VÁROS

SZERKEZTŐSÉG ÉS KIADÓVIVATAL
Városi Könyvnyomda-vállalat
Irodájában.

Ide küldendők a kéziratok és
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** — Felőlős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

Városunk kocsit burkolatairól.

Irta: dr. Sárváry Gyula városi tisztí főorvos.

Azon tényezők között, melyek egy város közegészségügyi viszonyainak javítására szolgálnak, egyik legfontosabb tényezőként szerepel a talaj tisztaságának megóvása és üde levegő. Ennek elérése céljából a hatóságnak az udvarok- és utcák tisztántartására és a por termelődésnek megakadályozására kell törekednie.

A talaj tisztátalansága és az ennek következtében kifejlődő por a különböző ragályos betegségeket terjesztő lévén, a hatóságnak oda kell törekednie, hogy az utcák kocsitainak burkolata oly anyagból készíttessék, mely a talajszennyezést elhárítja és port nem termel.

Nagy befolyással van a városi lakók egészségére a burkolatok neme azért, mert a kopás által levált finom alkatrészek az emberek légzési szerveibe hatolnak, azokat megbetegítik és súlyos tüdőbetegségeket idéznek elő. Innen van az, hogy a higiénikusok mindinkább olyan burkolat megvalósítására törekednek, melynél eme káros tulajdonságok a legcsekélyebb mértékben forognak fenn.

Ha vizsgáljuk városunk kövezési rendszerét, azt tapasztaljuk, hogy a kocsitak burkolatainak megválasztásánál a legnagyobb rendszertelenség uralkodik, amennyiben a higiéniai követelmények, ezeknek megválasztásánál figyelmen kívül hagyatnak.

Ugyan nem botránys és a közegészségügyet veszélyeztető állapot-e az, hogy főutcáink a Miklós-, Hatvan-, Bethlen-, Mester-, Csapó-, Czegléd- és Péterfia-utcák, — továbbá a Simonyi-ut egész a Nagyerdői-fürdőhözágig — kocsitajai, az országutakon használt, de városban a nagy portermelődés és sárképzés folytán elvetendő Makadám burkolattal bírnak és emiatt a város közönsége állandóan portengerben uszók.

Ilyenmü burkolat nem városba való, annnyival is inkább, mert vizsgáegységben szenvedünk és annny vizet, mely az ilyenmü burkolatot állandóan nedvesen tartja, még ha a várváart vízvezeték ki is építettik, ennek öntözésére nem pocékolhatunk el.

Ha az ember a rekkenő hőségétől győörtörtve magában felteszi, hogy egy kis jó levegő élvezése végett a város egyedüli idülő helyére: a Nagyerdőre kimegy, visszatérti az a gondolat, hogy a Péterfia-utczán és Simonyi-uton portengerben jut ki oda és bejövotkor ismét csak portengerben kell áthalatnia; az idegen pedig, aki a híres Nagyerdőt megnézi, bámulva látja ezen ázsiai állapotot és érzékletlenséget és a város szakértő közegeit, kik ezt elnézik, méltán vádolhatja. E burkoltnak tulajdonítható az is, hogy száraz időben az ut mellett levő nyaralók és a nagyerdői park is állandóan porfellegben vannak.

Az egészségügyi statisztikából szomoruan tapasztaljuk, hogy városunkban a tüdőbajban szenvedők száma évről-évre szaporodik és biztosan állíthatom, hogy a rettegéssel eltöltő járványos betegségek, melyek rohamos fellépéssel megdöbbentenek és amelyek által szedett áldozatok számát rémülve olvassuk — korántsem tizedelik meg a lakosságot oly mérvben, mint épen a lassan lefolyó és nehezen gyógyítható tüdőgümörkór. A gümökór fertőzési csirái a porral kerülnek a levegő és onnan légzőszerveink által a testbe, miért is e rettenetes betegség elkerülése végett is minden erőnkkel a por ellen kell küzdeni.

Közönségünk régebben, amidőn még csak faburkolatunk volt, nem tartotta porát veszedelmesnek — és a laikusoknak igazja is volt, mert a homokpor nem volt oly veszedelmes légzőszerveinkre, mint a sok szögletű, érdes terméskő-por.

Hatóságnak által az utcák burkolására használt Cyclopkő valamivel jobb, mint a Makadám, de nagyon rázós, zajos, nehezen tisztítható és a talajszennyezést nem hárítja el, — miért is csak kisebb forgalmu utcák burkolására és az uttestek kibővítésére használható.

A kockakő-burkolat közegészségi tekintetben is elég jó, de drága, gyorsan sűpped és kopik és fenntartása sok költségbe kerül.

Mint hogy, mint fentebb említettem, a por légzőszerveinket betegíti meg, oda kell törekedni, hogy a burkolat port ne termeljen, sárt ne képezzen és a talajnak szennyezéseit is elhárítsa.

Ily burkolatanyag a keramit és az aszfalt.

A keramit igen ellenálló és szilárdsága jóval nagyobb a gránitnál. A keramitburkolat beton alapon helyeztetik el és így az egészségügyi követelményeknek is megfelelő. Ily burkolatunk van a Hunyadi-utca végén, a vasúthoz vezetó uton és jósága és tartóssága ellen kifogás nem emelhető.

A burkolat-anyagok közt azonban elsőhelyet az aszfalt foglalja el, melynek rohamos elterjedését az a sokoldalú előny indokolja, amelyet az aszfalt-burkolat magában rejt. Erős ellenálló képessége, zajtalansága, tisztasága és különösen azon tulajdonsága, hogy port és sárt nem termel, minden eddig ismert burkolatanyagot felülmúl és számszerű adatokkal kimutatható, hogy pénzügyi tekintetben is — 20 évi fenntartást alapul véve — a legolcsóbb burkolat.

A város közegészségügyi állapotáról az 1896-ik évben — tehát 9 évvel ezelőtt — irt munkálatomban már figyelmeztettem a városi tanácsot arra, »hogy a Makadám- és Cyclopkő-burkolatot a nagyobb közlekedési utczákhoz kűszöbölje ki és helyettük kockakő, keramit vagy aszfalt alkalmaztassék, — azonban ezen figyelmeztetésem, a közegészségügy nagy hátrányára, mindezeideig figyelmen kívül hagyottat.

Természetes dolog, hogy az egészségügyi szempont figyelmen kívül hagyásával évek hosszú során át készült utcái burkolatainkat egyszerre jóminőségű burkolattal felcserélni, a nagy költség miatt lehetetlen, azonban nagy kárára lesz városunk közegészségügyére, ha a hatóság azonnal meg nem ragadja az alkalmat arra nézve, hogy a városban nem való portermelő, az egészséget veszélyeztető és a legdrágább Makadám-burkolatokat kiküszöbölje, annak kijavítását meg ne engedje, hanem azt kockakő-, keramit- és aszfalt-burkolattal cserélje fel.

Az aszfalt-burkolatnak minél kiterjedtebben való alkalmazása mellett szól, nemcsak az egészségügyi szempont, hanem a mindinkább tértfoglaló automobilizmus és az aszfalt-burkolatnak aránylagos olcsósága is.

Az alkotmány védelme.

Pest—Pilis—Solt—Kiskun vármegye, mely a nemzeti mozgalmak idején mindenkor fényesen beigazolta hazafiságát, tudomásul végtél a következő okiratot küldte meg városunkhoz:

25,570. kg. 1905. szám.
1339. kgy.

A törvényhatósági közgyűlés 13,373. kg. — 923. kgy. 1905. szám alatti határozatával kimondotta, hogy az országgyűlés által meg szavazott adók és ujonczok az alkotmány alapelvei, a törvények világos rendelkezései szerint a vármegye által a kormány rendelkezésére nem bocsáthatók, s egyszersmind köztisztviselőit és a hatósága alá tartozó városok és községek tisztviselőit eltiltotta attól, hogy a meg nem szavazott adók beszedésében és beszolgáltatásában, valamint a meg nem szavazott ujonczok előállításában bárminemű részt vegyenek. Továbbá kimondotta, hogy bármiféle sérelemért, amely a tisztviselőket törvényes eljárásukért netalán érhetné, a vármegye teljes elégtételt fog nyújtani.

Ugyancsak az 1905. évi június hó 17-én tartott rendkívüli közgyűlésen 21,781. kg. — 1336. kgy. szám alatt hozott újabb határozatában kimondotta:

1. hogy a községek által kezelt borítal- és husfogasztási adó, amennyiben önként befizettetnek, a községek által elfogadhatók ugyan, elvárja azonban, hogy a községek ezen adókat nem bocsájtsák a kormány rendelkezésére, hanem teljes jogfenntartással pénzintézetekbe helyezik;
2. hogy a behívott tartalékosok és póttartalékosok behívói nem kézbesíthetők és hogy a behívóknál már a fősolgabírák is tagadják meg a közreműködést;
3. hogy a hadseregbe önként belépők részére szükséges belépési bizonyítványok kiállításának és kiadásának tárgyában folyó évi 22,439. szám alatt kiadott alispáni rendelet helyesli és ahhoz egészében hozzájárul.

A 70,742—1905. szám alatt kelt belügyminiszteri leirattal ezen határozat megsemmisítetett.

Tárgyalás alá vétetett a 65-ös bizottságok mált. báró Prónay Dezső által indítványozott s elfogadott javaslat.

Határozat.

A 65-ös bizottság határozati javaslatának elfogadásával a törvényhatóság a 13,373. kg. — 923. kgy. — 1905. és 21,781. kg. — 1336. kgy. — 1905. sz. határozatát ezen miniszteri leirattal szemben továbbra is fenntartja és azokban foglaltakat egyhangu határozatával ujjal fenntartja.

Mert:

az 1504: I. t.-cz. világosan tiltja a meg nem szavazott adók beszolgáltatását, sőt kimondja, hogy ha valamely vármegye valami adót, vagy bármí segélyt önszántából és nem az egész ország megegyezésével és akaratával, tudniillik az országgyűlésen kívül és így az ország régi szabadságának ellenére ajánlana vagy szolgáltatná bármí módon és akármilyen ürügy alatt, — az ilyen vármegyét becsületének elvesztésében marasztalja, vagyis becstelenné nyilvánítja.

Az 1504: I. t.-czikket az 1635. LXXXVIII. t.-czikk, továbbá a 1681: XII. t.-cz. is világosan fenntartja és megújítja.

Az 1790—91. évi XIX. t.-cz. szerint pedig biztosítani méltóztatott ő szent felsége az ország és a hozzá kapcsolt részek Karait és Rendeit, hogy bármely néven nevezendő, akár pénzben, akár terményekben álló adók vagy ujonczok meg fognak kirovatni, sőt ajánlat örve alatt, vagy bármely más czímen sem fognak országgyűlésen kívül szorgalmaztatni.

Az 1867: X. t.-cz. szerint: »az állami költségvetésnek országgyűléssel történendő megállapítása mindig csak egy évre terjed és újabb megállapítás és megajánlás nélkül adót követni és behajtani nem lehet.

Az 1867: XII. t.-cz. 17. §-a szerint »Magyarország államköltségét a magyar felelős miniszterium előterjesztésére az országgyűlés alkotmányos uton fogja elhatározni, azokat (tehát csakis az országgyűlés által megszavazottakat) a miniszterium saját felelőssége alatt veti ki, szedi be és kezeli.

Az 1790—91: XII. t.-cz. szerint pedig »Magyarországot rendeletekkel vagy ugynevezett patenssekkel kormányozni nem szabad és nem lehet, a végrehajtó hatalmat pedig csak a törvények értelmében lehet gyakorolni.

A vármegyének 13,373. kg. — 923. kgy. és 21,781. kg. — 1336. kgy. — 1905. sz. határozatai mindenképen megfelelnek az idézett törvényeknek, azokkal egyeznek, azoknak természetes folyamánai, szükségszerű következményei, az idézett törvényekkel azonosak. A belügyminiszterium a törvényhatóságokat Magyarország világos alap-törvényeinek megszegésére, a törvény által a hitszegéssel egyenlőnek nyilvánított megbecstelentő cselekedetre nem kényszeríthetvén és a belügyminiszternek 70,742/II/a/1905. számú leirtában foglalt az a kijelentése, hogy a vármegye fentemlített számú határozatainak bizonyos rendelkezéseit megsemmisíti, az előbb idézett törvények világos rendelkezéseivel ellenkezvén: az 1790—91. évi XII. t.-cz. értelmében *semmis*, ennek és tárgyánál fogva az 1886: XXI. t.-cz. 20. §-a szerint joghatállyal nem bír, figyelembe nem vehető és így a törvényhatóságnak fenti számú határozatát meg kellett hozni annyival is inkább, mert a hivatkozott törvények elő törvények, ezeket hatályon kívül helyező törvények nem alkotottak.

Midőn erről szives tudomásvételt végtél az összes szomszédos törvényhatóságok értesítetnek, szoros alkalmazkodás végett kiadjuk azt a vármegye hivatalos lapja útján az összes fősolgabíráknak, polgármestereknek és községi előjáróságoknak.

Kmf.

Jegyzette és kiadta:

Fazekas,
jegyző.

Városi színházunkról.

Szó esett már a mi színházunkról. A helyi lapok hol erősebben, hol mérsékelt hangon bírálták igazgatását, művészi szintjét, felszerelését egyiránt, nem felekedve meg annak a bizottságnak sem a működéséről, mely a színházi bizottság elnevezése alatt működik kevés eredménnyel és még csekélyebb művészi haszonnal.

Debreczen sz. kir. város sokat áldoz a színházért. Nemcsak építései nyílt el nagy összeget, hanem a szubvenzió is csinos összeggel terheli meg a házépítést. Ez azonban nem volna baj, ha a színház úgy berendezése, mint művészi szint tekintetében megfelelné a jogos kívánalmaknak.

Debreczen sz. kir. város köztörvényhatóságának szervezeti szabályzata a színházi bizottság kötelességévé teszi:

1. A városi színházak szellemi vezetését.
2. Az abban működő társulat tevékenységének ellenőrzését, különös figyelemmel a nemzeti közreműködés előmozdítására.

3. A városi színházi nyugdíj és színházi alap vezetését és végül:

4. Magának az állandó színház épületének és felszerelésének kezelését.

Igen szép működési köre volna tehát a színházi bizottságnak a szervezeti szabályzat rendelkezéséből, sajnos azonban, hogy ez a bizottság alig felel meg ezen feladatoknak. De nem is felelhet meg a mai szervezetében, mert a színházi bizottság nagy része olyan tagokból áll, akik a nemzeti- és külföldi színműrodalommal nem foglalkoznak behatóan, a külföldi némesebb színházait és azoknak repertoárját nem ismerik, nem pedig azért, mert előhivatásuknál fogva nem foglalkoznak mélyebben és behatóban a színházi- és művészeti dolgokkal.

Más városok színházi bizottsága határozottan szerencsésebb kezekkel van összeállítva, mint a miénk. Más városokban olyan férfiak ülnek a színházi bizottságban, akik bejárták a művelt Európát és gazdag tapasztalataikat érvényesíteni is tudják az ottani színház ügyeinek vezetésében. Mert ne feledjük, hogy nem elég a jóakarát a művészeti dolgokban, hanem szükséges ehhez a művészet rajongó szeretete, a magasabb tudás, a külföldi színpadjának alapos ismerete, a nemzeti- és külföldi színműrodalommal való jártasság. A színházi bizottság tagjainak nemcsak az a feladata, hogy a bemutatott személyzet külsőseit bírálja el, hanem ítélnie kell a színész tudása, művészi ambíciója, a közönség ezerről igénye felett is. A színházi bizottságnak nem szabad a magánérdekeket istápolni, egyes művészeket vagy művésznőket a megérdemeltől magasabb fokra emelni vagy éppen műkedvelőkből művészeket kreálni érdem vagy tehetség nélkül, mint ahogy ezt nem egyszer láttunk színházunk művészi szintjének rovására.

Szemlelmei vezetni egy előkelő és sok pénzen fenntartott színházat csak szakemberek vezethetnek. Lehet valaki jeles ügyvéd, nagyvezető és merész koncepciózó pénzember, világhírű építész, kerestett orvos, példájával világító városi tisztviselő, előkelő gondolkodású, művelt kereskedő: ebből nem következik, hogy egyuttal a színházhöz és egy városi színház szellemi vezetéséhez is érten.

Nálunk ez be is bizonyult, mert semmi dicséretes dolgot és rátermettséget nem mondhatunk a színházi bizottságról. Évről-évre nem áll működése egyébből, mint hogy meghallgatja a szerződötletet tagok névsorát, engedélyt, illetve javaslatot ad a vendégzereplések alkalmából a

helyiáraknak 25, 50 és 100 percentszerű emelésére, ezekben aztán teljesen kimerül termelőképessége, mert semmi új eszme nem születik meg gondolkozása körében.

Még annyit sem tesz meg, hogy a jóízűs nevében tiltakozóknak olyan darabok előadása ellen, melyben a nyugati kultúra szellemi szeméje kerül a színpadra. Csakis akkor lesz figyelmes nagy sokára az erkölcsi veszedelemre, mikor a lapok felhárdják álmódosásából. Ennek okát sem találjuk egyébben, mint abban, hogy a színházi bizottság tagjainak nagy része csak hallomásból ismeri ezeket az absztrakt darabokat, ahelyett, hogy előre tájékozódást szerezne azok felől és a színházi bizottságban állást foglalva az ilyen személművek bemutatása ellen. Éppen ezen okból vált szülőjévé nálunk az a vélemény, hogy a városunk működő orfeumok előadásait a fiatalok kevesebb pirulással nézhetik végig, mint drága pénzen fenntartott színházunknak a Vigaszínházról áthozott hitvány, üres és léha repertoárját.

Ezrekre gondoljon a színházi bizottság és akkor közre fog működni a debreczeni színház szellemi vezetésén, a mostani rendszerrel azonban tönkre teszi a magasabb művészetet és elrontja közönségünk művészi ízlését. Aljlon részen, mikor veszedelem fenyegeti a magyar színpadot és ne engedje meg — még ha farizeus szemforgatókkal kell is megküzdnie — olyan darabok előadását, melyek nem valók a színpadra, hanem az utcséli korcsnába. Szorítsa az igazgatót arra, hogy értékes műveket hozzon a színpadra, mert a debreczeni közönség sokkal jobban pártolja a színházat, semhogy meg ne érdemelne annyi figyelmet, hogy széperézzék tönkre ne menjen a nagy színházlátogatásban. E mellett, azonban gondja legyen, arra is, hogy a szerződésben kikötött művészi személyzetből egy se hiányozzék, mint ahogy nálunk történt, midőn egyes szereplők csak a papírosan volt meg, de a valóságban, a hiányzó szereplőket egyiket-másikat előrántva töltötték be. Nem csoda tehát, ha a helyi sajtó és közönség ezen hiányokat nem az igazgatóknak vetette szemére, hanem az ellenőrzését lanyhán teljesítő színházi bizottságnak, mely mindennel törődött, csak a nemzeti közművelődéssel nem.

Az elmúlt években unos-untig láttunk egyes felkapott silány, tartalmatlan darabokat. Nekünk nem szabad majmolnunk a budapesti színházakat, mert a mi közönségünk rendelkezésére csak egyetlenegy színház áll, míg Budapesten a közönség ízléséhez mértén válogatja meg a színházakat. A mi igazgatóknak és a színházi bizottságnak tehát fokozott buzgalommal kell arra vigyázni, hogy az előadott darabok gondosan meg legyenek válogatva és ne legyenek kénytelenek olyan félreműveket végighallgatni bérletszűnhet és bérletben, melyek nem emelik, nevelik, hanem rontják ízlésünket és annyira messze vannak a nemzeti közművelődés előmozdításához, mint Makó Jeruzsálemhez. Sehogy sem tudjuk megérteni, hogy miért kell a mi színpadunkon halomszámmal látni a frivolitást, erkölcsi szeméjét, mikor tenger azon színművek, vigjátékok és operettek száma, melyekben benső érték, erkölcsi alap és kedvesen mulatólag dolgok vannak. Egyszóval, tartsa feladatának a színházi bizottság azt, hogy a bemutatott repertoárból minden hosszabb megokolás nélkül törölje az erkölcselen és arczipító darabokat magasabb etikai okokból, melyeket itt szükségtelen bővebben magyarázni.

Legközelebb szólni fogunk színházunk egyéb hiányságairól.

Színházlátogató.

A közigazgatás szociális föladatai.

II.

Magyarország törvényhozásának, amikor csak volt ideje a nemzetnek, hogy a belső és külső háborúk izgalmaival egy kissé kiheverje, mindig volt érzéke a gyöngébb néposztályok közigazgatási és humanitárius szükségletei iránt. E tárgyalás keretében nem fér annak fölorsóléga, hogy a régibb időkben az elnyomó idegen hatalom ellen való nemzeti küzdelmeknek milyen jelentékeny szociális háttérre volt s a normális rendre tért törvényhozás és kormány milyen határozatosan igyekezett a fölmerült szükségleteket kielégíteni. Csak egyik példjaként hozzuk föl e processusnak a föld egyszerű népe tömeges nemessé avatását, amely akció az érdekeltek akkori összes speciális szükségleteinek kielégítését jelentette és pedig a törvényes intézmények keretein belül. Sajnos, hogy a magyar történelem a mohácsi vész óta kevés olyan időszaka volt, amikor az államhatalom, törvényhozás és kormány zavartalanul el lehetett volna a mélyebben gyökerező közéleti kérdések megoldásának. A legújabb korban, hála Istennek, már utalhatunk ilyen korzakra és ilyen törvényhozási akciókra: A mult század harmincas és negyvenes éveiben, amikor az örökbecsű, mert a jelen fejlődésére is üdvösen hatott urbéri törvények születtek, a magyar törvényhozási termeiben gyakran hangzottak el a szegényebb, gyöngébb néprétegek érdekeit érvényesítő beszédek. Maga Deák Ferencz 1833-ban, utalva az akkori angol fejlődés szomorú jelenségeire, többek között arra is alkalmat vett magának, hogy fölmenje szavát a jobbágytelkek korlátlan összevásárolhatása ellen is, mert ez a földművelő nép depopulációját mozdítja elő. Csak egyszerűen utalunk arra, hogy a negyvenes évek törvényhozási tárgyalásai a magyar közélet legnagyobbszelű szociális reformját készítik elő és alkották meg, amely munkának Deák, Széchenyi, Kossuth, a Dessewffyék és még számos történelmi alakunk, bár különböző pártállásban, eltérő szempontokból, más-más eszközöket használva, de mind tényezői voltak.

A magyar nemzet ilyen életműködése egyik megfejtője annak a sokszor bámulva föltett kérdésnek is, hogy a maroknyi magyarság, tömérédek viszontagságai között, hogy tudta országát és vért egy ezredében át föntartani?

A törvényhozás újabb, ugynevezett szociális alkotásai a legutóbbi évek jellemzői. A modern élet bonyodalmai nálunk is érvényesítették kedvezőtlen hatásait s tette hivaták a magyar törvényhozás alkotó erejét. Most már egész sora van nálunk az olyan törvényeknek, amelyek gyöngé véreink segítségét a közigazgatás rendszeres feladatkörébe illesztik s szervezik a közhatalmi támogatást, egyrészt a betegség s az ebből származó munkaképtelenség eseteire, másrészt a szülői támogatásban nem részesülhető gyermekek védelmére, harmadszor a gazdasági téren mindazonok a pontokon, ahol az értelemmel és társadalmilag gyöngébb embereket visszaélésektől kell védeni s ahol saját érdekükben is védelemre, vezetésre, támogatásra szorulnak. Ehhez képest három csoportját különböztetjük meg az idevonatkozó törvényeknek és rendelkezéseknek. Az elsőbe tartoznak azok, amelyek a betegségek ideje alatt veszik közlomatol alá a szegényeket; a másodikba a gyermekvédelem szabályozók; a harmadikba a kisparaszokat, gazdákat és munkásokat védők és támogatók, gazdasági előhaladásukat előmozdítók.

A régi magyar jogfelegyenesnek azt a tételt, hogy minden község köteles a maga szegényeinek ellátásáról,

tehát betegség esetén való gyógyításáról és ápolásáról gondoskodni, modern alkotmányos törvényhozássunkban legelőbb az 1871: XVIII. t.-cz. a régibb községi törvény íktatta törvénybe. Ugyanezt fönttartotta a községességi törvény (1876: XIV. t.-cz. 140. §), valamint a jelenleg fönnálló községi törvény, az 1886: XXII. t.-cz. 145. §-a is. Az 1875: III. t.-cz. azután vármegyéinket egyesítette a községekkel a szóban levő czélokra, megalkotta a törvényhatósági betegápolási alapokat s megengedte a betegápolási pótadó kivételét. Végül a nyilvános betegápolás költségeinek fedezéséről szóló 1898: XXI. t.-cz. új alapokra fektette a szegény s fizetőképes hozzátartozókkal nem bíró betegek gyógyítási költségeit, megosztván azokat: az ujonnan létesített országos betegápolási alap, az államkincstár és a községek között. A törvény szerint az országos betegápolási alap fizeti a bel- és külföldi kórházakban ápolott betegek gyógyítási és szállítási költségeit, amennyiben azok valamely közintézménnyel (betegsegélyző pénztárral), gazdával, hozzátartozókkal és az államkincstárral szemben nem érvényesíthetők; a hatóságilag igazolt szegények részére szabályszerűen rendelt gyógyszeres és gyógyászati segédeszközök (szemüveg, mankó, sérvkötő stb.) költsége; a kórházakban szülő nők és szülöttel ápolási költségeit. Az államkincstár fizeti: a bujakóros és trachomás szegények ápolási és szállítási költségeit, a szegény elmebetegek ápolási és szállítási költségeit, ha fizetőképessé hozzátartozói nincsenek; az egyetemi kórodákon és az országos bábaképzésben ápolott szegények ápolási és szállítási költségeit. A község köteles gondoskodni: a kórházi ápolásban nem részesülő, vagy arra nem minősített betegekről, a gyógyíthatatlan, de nem közveszélyes elmebetegek, hülyék, siketnémák, vakok, nyomorékok eltartásáról, ha ezek a költségek sem nyilvános betegsegélyző pénztár, sem hozzátartozók ellenében nem érvényesíthetők. Ugyan e törvény szerint a gazda fizeti cseléde kórházi ápolási és szállítási költségeit, ha 15 napi szolgálat után a cseléd a gazda hibája nélkül betegedett meg, 30 napig; ha a megbetegedés a gazda hibájából történt, a teljes fölgyógyulásig.

És általános betegsegítési törvény mellett külön intézkedés történt az ipari és külön a mezőgazdasági munkások betegség, baleset és ebből származó keresetkeltelenség eseteire való segítés iránt, még pedig úgy, hogy a fölállított intézmények keretében (kerületi, gyári, építési, ipar-tulajti betegsegélyző pénztárak, bányatársulások, országos gazdasági munkás- és cselédségélyző pénztár) szabályozva lett a munkadók hozzájárulása, valamint a kereseti viszonyokhoz mérten, a munkások hozzájárulása is. Az ipari munkások betegsegélyzéséről az 1891: XIV. t.-cz. az országos gazdasági munkás- és cselédségélyző-pénztárról pedig az 1900: XVI. és az 1902. évi XIV. t.-cz. szól. Az országos gazdasági munkás- és cselédségélyző pénztár a munkások és cselédek valóságos speciális életbiztosító és tökégyítő intézményeül fejlesztetett ki. Az 1900: XVI. t.-cz. szabályozta a munkaadó joggyújtási költségeit is a munkák közben balesettől sújtott munkások és gazdasági cselédekkel szemben.

A gyermekvédelmet illetően a gyámsági törvény általános intézkedésein kívül meg kell említenünk: 1. a kisedővársól szóló 1891: XV. törvényeket, amely a községeket kötelezi az óvodák és gyermek-menedékházak létesítésére s az állam segélyét is igénybe veszi e czélra, első sorban nem oktatási, hanem a szegény emberek gyermekeinek védelme és fejlődésükben való előmozdítása czéljából; 2. a nyilvános betegápolás költségeinek fedezéséről szóló

1898: XX. t.-cz. 3. és 8. §-ait, melyek szerint a talált és elhagyottaknak nyilvánított gyermekek gondozási, ápolási és nevelési költségeit 7 éves korukig az országos beteg-ápolási alap, 7 éven túl a község fedezi. Ez intézkedéseket tovább fejlesztették az 1901. évi VIII. t.-cz. az állami gyermekmenhelyről és a XXI. t.-cz. a községre szoruló 7 éven felüli gyermekek gondozásáról. Az első a talált és elhagyott gyermekek védelmére állami menhelyek, lelenzházak létesítését rendelte el, úgy hogy ez intézetekben csak a különösebb ápolást és gondozást igénylő gyermekek tartassanak, a többiek pedig az intézetben kívül helyeztessenek el. Az utóbb idézett törvény az állami gondoskodást kiterjesztette a szóban levő gyermekekre 15 éves korukig, érintetlenül hagyván a községek fizetési kötelezettségét, de a szegény községek javára évi 400,000 koronáig terjedhető állami segélyt állapítván meg. Fontos dolog, hogy a törvény statuálta a hasonczlú magán jötekményes egyletek segélyezését, amelyek a 7—15 éves gyermekek védelmével foglalkoznak, évi 50 ezer koronáig.

Íde sorolhatjuk azokat a speciális intézkedéseket, amelyek a gyermekvédelem terén az 1884: XVII. t.-czikbe iktatott ipartörvény III. fejezete az iparos tanoncok testi épsége és tanítása érdekében tesz, melyek szabályozzák: a tanoncúl alkalmazás korhatárát (12 év), a mesterek kötelességeit tanonczaik szakszerű oktatása, erkölcsé és munkáltatása tekintetében. (A 14 éven alóli tanoncok legfeljebb tíz, a 14 éven felüliek legfeljebb tizenkét órai munkára alkalmazhatók; éjjeli munkára 16 éven alóliakat csak kivételes esetekben, az iparhatóság engedélyével lehet alkalmazni s csak a 14 évet betöltöttöket.)

A szocialis tartalmu törvényhozási alkotások legnagyobb része a közgazdasági térre esik. Ezek egy része a bér munkából és munkaszerződésből élő emberek védelmét, másik része ugyanezek gazdasági és morális fejlődésének előmozdítását czélozza, úgy az ipari s kereskedelmi, mint a mezőgazdasági életben.

Elsőnek kell említenünk az ipari munkaerő védelme terén a vasárnapi munkaszünetről szóló 1891. évi XIII. törvényczikket. Ez a törvény általános szabályul kimondja hogy az ipari munkának vasárnapokon és Szent-István napján, reggeli hat órától másnap reggeli hat óráig szünetelni kell; kivételt enged azonban vagy az üzem félbeszakításának lehetetlensége, vagy a fogyasztó közönség illetve a közforgalom érkei, végül valamely hadszati vagy egyéb közérdek szempontjából. Sajnos, ezek a kivételek nagyon szaporán vannak statuálva s igazi vasárnapi munkaszünetről nálunk még alig lehet szó. Csak azért emeljük ki ezt különösen, mert a munkások részvétele a társadalmi életben, érdeklődésük a nemzeti társadalmi élet ünnepiesebb megnyilvánulásai iránt s ekként a művelt és a durvább munkával foglalkozó rétegek közvetlenül egymásra hatása lehetetlen, mert nem igen van rá idő és alkalom.

Másodikkal kell említenünk az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről és az iparfelügyelőkéről szóló 1893. évi XXVIII. törvényczikket. E szerint az iparosok és gyárosok kötelesek ipartelepeiken mindazt létesíteni és fenntartani, ami, tekintettel a telep és az üzem minőségére, annak követelményeihez képest az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének lehető biztosítása érdekében szükséges. Ezeket a berendezéseket az iparfelügyelők helyszíni vizsgálatok útján ellenőrzik, a hiányokat az iparhatóságok kényszerjogilag pótolják. Ugyancsak az iparfelügyelők ellenőrzik az ipari munkánál alkalmazottak gyermekek foglalkoztatását, valamint azt is, hogy nincsenek-e

oly intézmények, melyek az alkalmazottak kereseményének élvezetét hátrányosan befolyásolhatják, nevezetesen nincsenek-e az alkalmazottak kénytelenítve szükségleteiket oly módon beszerezni, hogy ez által kereseményük élvezetében hátrányt szenvedhetnek. Ilyenek szoktak volt lenni az ipari vállalatoktól főtartott s használni kényszerített korszmak, boltok; készpénz helyett árfogyasztásra jogosító utalványokkal való fizetések; előlegek után szedett kamatok, sokszor uszorakamatok; drága bér ellenében való lakásadás stb.

A mezőgazdasági téren s a föld népet foglalkoztató rokonmunkák terén egész törvényhozási akcióval dicsekedhetünk az embervédelem tekintetében. A munkaadók és munkások közötti jogviszonyok szabályozásáról szóló 1898: II. t.-cz.; a gazdasági munkavállalóokról és segéd munkásokról szóló 1899: XLII. t.-cz.; a dohánytermelők és dohánykertészek közötti jogviszonyok szabályozásáról szóló 1891: XXIX. t.-cz., a vizumkálatoznál, az ut- és vasut-építésnél alkalmazott napszamosokról és munkásokról szóló 1899: XLI. t.-cz. s az erdőmunkásokról szóló 1899: XLI. t. cz., száll statuálják az elsorolt munkások közhatalosi védelmét, hogy:

1. előírják a szerződések egyes föltételeit, amelyek megállapítása tisztázza a helyzetet a munkások keresete s kötelességei szempontjából;
2. olcsó és gyors jogsegélyt biztosítanak a jogviták esetére;
3. morális szempontok alá eső sérelmek, testi bántalmazások s vagyon megrövidítések esetén följogositják a munkást a szerződés gyors fölbontására;
4. biztosítja a munkások keresetét és egészséges táplálékát az ipariaknál már említett természetű visszaélések ellen;
5. szervezik a hatósági asszisztenciát a munkaszervezők kötésénél s realis előnyökkel ösztönzik a szerződő feleket az asszisztencia igénybevételére, amely csakis a törvényekbe nem ütköző szerződési megállapodások esetén működhetik.

(Folyt. köv.)

Szeged szabad kir. város és a Gott erhalte.

Szeged sz. kir. város törvényhatósági bizottsága a követelző hazafias átíratot küldötte városunk közönségéhez:

362—1905. kgy.

Kedves Barátaink és Atyáinkfiai!

Hazánk mindazon városában, mely valamely m. kir. honvéd, avagy cs. és kir. közös hadseregebli ezredparancsnokságnak székhelye, ama sajnálatos eljárás van gyakorlatban, hogy az istentiszteleteken és egyházi körmenetekben résztvevő katonai zenekar az ünnepélyesség közben a szolgálati szabályzat értelmében köteles az úgynevezett »Gott erhalte« osztrák néphymnuszt játszani.

Mint hogy Magyarország önálló, független és más országnak alá nem vetett állam és így kétségtelen, hogy ünnepélyes alkalmaknál más ország hymnuszának játszása mélyen sérti állami önállóságunkat s e mellett honfitársaink keblében az abszolút korszak sötét napjaira emlékeztető hatásánál fogva fájdalmas érzéseket is kelt, ugyan azért mai napon fönti szám alatt hozott közgyűlési határozatunkból kifolyólag hazafias tisztelettel arra kérünk

titeket, miszerint odahatni zúsvieskedjete, hogy a törvényhatóságok területén levő plébánosok olyan istentiszteletek és egyházi körmenetek tartásánál, melyeknél a katonai zenekarok szolgálati szabályzatuk értelmében a Gott erholte-t játsznai kötelesek, a katonai zenekarok közreműködését igénybe ne vegyék, hogy ily módon az említett osztrák néphymnus eljátszása mellőztessek.

Kik is egyébiránt hazafias üdvözlőnk nyilvánítása mellett vagyunk

Szeged szab. kir. város törvényhatósági bizottságának 1905. évi június hó 30-ikán folytatva tartott közgyűléséből.

Dr. Lázár,
polgármester.

Szeged sz. kir. város hazafias átiratának kapcsán megemlítjük, hogy a debreczeni r. katolikus egyház néhány év óta az urnapi körmeneten épen azért nem vesz igénybe a katonai zenekart, nehogy az a szabályzat értelmében előírt osztrák néphymnus játszsa az oltári szentéggel adott áldás alkalmával.

10.191.
1905.

Legeltetés az erdőségeken.

A hortobágyi intéző bizottság megkeresése az iránt, hogy tekintettel a nagy szárazság miatt beállott szomorú gazdasági viszonyokra, engedély adassék arra, miszerint a jóságok a hortobágyi legelőről eltekinve a rendes határidőtől már augusztus 15-től kezdődőleg az erdőségeken legeltessenek s erre nézve a 10 éves vágás területek is fenti célból szabadíttassanak fel.

Határozat.

Tekintettel azon általánosan ismert rendkívül szomorú körülményre, hogy a Hortobágyon a száraz és folytonosan eső nélküli időjárás miatt a legelő annyira megsemmisült, hogy ott már a jóságok elegendő táplálékot nem találnak s figyelemmel a már több ízben előfordult hasonló esetekben hozott közgyűlési határozatokra, a városi tanács a maga részéről a bizottsági közgyűlés utólagos jóváhagyása reményében megengedi, hogy a városi erdőségeken levő kaszálók tulajdonosai és éves bérlői a Hortobágyon való legeltetésre jogosított szarvasmarháikat a tulajdonaik tartó, illetve általuk bérelt kaszálókba és az azokat környező városi erdősétekbe f. 1905. augusztus 16. napjától kezdve behajthassák, határozottan kijelentvén, hogy akár a város tulajdonát képező erdőségeken, akár pedig a mások kaszálójában marháik által okozható károkkért a felelősség őket terheli, továbbá, hogy jogosítatlannal vagy tiltásban helyekre jóságaiukat behajtók a kár megtérítésén felül az erdőtvény 100. §-ában kimondott bírsággal foglalkoztatni.

Az erdőségekre a jóság csak hajtó czedula mellett bocsátható be, mely hajtó czedulákat az adószámvevőség a tilalom alá nem eső területekre, melyekre már a múlt években is adott ki – fog adatni.

A hajtó czedulák a kerületi erdőségeknek is bemutatandók, ki ezt elmulasztaná, szintén az erdőtvény értelmében fog büntetettetni. Olyan városi erdőségre, illetve az ott levő kaszálókba, melyek részeit ültetvények, részint vágás miatt jelenleg tilalom alatt vannak, marhát behajtani semmi szín alatt nem szabad, valamint azon területekre sem, melyek legeltetésre még felszabadítva nincsenek.

A járási erdészek utasítatnak, hogy a behajtandó s náluk hajtó czedulák bemutatása mellett bejelentendő jóságokról kimutatást vezessenek s a törvény és szabályrendeletet, valamint az ezen tilalom áthágóit ide haladéktalanul jelentsek be.

Miről a bizottsági közgyűlés, az erdőmesteri hivatal, a járási erdészek, a gazdasági intéző bizottság és az adószámvevőség jkvi kivonaton, a gazdaközönség pedig ezen határozatnak a városház oszlopára kifüggesztése és a hirlapok útján értesítendők.

Debreczen sz. kir. város tanácsának 1905. augusztus 10. tartott üléséből. — Kiadta:

Illéssy, jegyző.

10.193.
1905.

A városi Tanács a következő határozatot hozta:

A gazdasági és intéző bizottság előterjesztése a Savóskút, Monostor és Apafája városi tulajdonát tevő erdőségekre legeltetésre való kiadása iránt.

Határozat.

A városi Tanács maga is méltányolva a már hosszsan tartó szárazság miatt előálló legelő hiányt, nem zárkózik ugyan el a szóban levő erdőségekre kivételesen ez évben legeltetésre kiadása elől, — azonban csak azon esetben, ha a szóban levő erdőségek legeltetéséért a jóságártó polgárok által megfelelő bér felajánlatik.

Miről a gazd. és intéző bizottság jkvi kivonaton, a jóságártó közönség pedig a »Város« című hivatalos lap és a helybeli napilapok útján értesítettek.

Debreczen sz. kir. város Tanácsának 1905. augusztus 10. tartott üléséből. — Kiadta:

Illéssy, jegyző.

Hirek.

→ **A Felső szülétsznapija:** Ma délelőtt ünnepelték meg országzserite koronás agg uralkodók szülétsznapiját. Ez alkalomra Kovács József polgármester meghívotak küldött szét az istentiszteletekre. Az ev. ref. nagyletemplomban 8, a r. k. egyházban 9 és az izraeliták imaházában 10 órakor tartották meg az istentiszteleteket, melyen a városi hivatalok és testületek részt vettek, áldást kérve az uralkodóra különösen könyörgvén, hogy az ország mostani világság helyzetében a kölcsönös megértés aranyzála kösse össze a koronás király szívével a nemzet lelket.

— **A nagyerdői nyilvános illemhely,** már tudniuk a csószházzal szemben levő kis akácok meg mindig fertőző a Nagyerdő levegőjét, holott kevés költséggel meg lehetne szüntetni ezt a közegészségi és esztétikai tekintetben nagyon is kifogásolható helyet.

— **Erdékes miniszteri döntés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter érdekes ügyben hozott határozatot. Az eset a következő: Egy felvidéki gyárigazgató, aki izraelita vallású, annakidején nem bocsátotta újszülött gyermekét a zsidóknál szokásos rituális megtartásra. Az igazgató a múlt évben fiát az evangélikus iskolába irattat be, ahol azonban a rabbi a fiut a zsidó hitoktatásból kizarta. Az apa, ki gyermekét a zsidó vallásban akarja neveltetni, panasszal fordult a szépvármegyei kir. tanfelügyelőhöz, aki az ügyet a kultuszminiszter elé terjesztette. A miniszter most hivatkozással az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 11. §-ára, ugyszintén az 1904. évi XXXII. t.-czikre, felhívta a hitoktatót, hogy részesítse a fiut a vallásoktatásban. A miniszter rendeleteiben hivatkozik az izraelita kongresszusiroda véleményére is, mely szerint a fiu tekintet nélkül arra, vajjon a rituális szertartás végrehajtott-e rajta, avagy nem, a zsidófelekezethez tartozik, miután a zsidó hittudományokban sehol sincs nyoma annak, hogy az, aki zsidó szülőként, de különösen zsidó anyától származik, azért, mert rajta a rituális szertartás nem végeztetett, nem volna zsidó.

— **A városi papírszállítás.** A jog- és pénzügyi bizottság f. hó 16-ikán tartott ülésében tárgyalta a városi papírszállítás ügyét. A bizottság Kiss Albert indítványára kimondta, hogy a város 1906., 1907. és 1908. évi papírüzükségletére új pályázat kihirdetését javasolja a tanácsnak.

— **A rendőrök drágasági pótléka.** A rendőröknek a közgyűlés által megszavazott drágasági pótléka augusztus 1-én lejárt. A rendőregységnek a drágasági pótlék tovább adását kérelmezte. A jog- és pénzügyi bizottság a rendőrök kérelmének teljesítését javasolja.

— **A nagyerdői furdók.** Hányan vannak városunkban is, akik elmennek hidegvíz kúrára messze idegenbe, tengerparnt áldozva, holott a hidegvízgyógyomdot ép úgy használhatnák a Nagyerdőn, hol a vizgyógyomd minden modern eszköze, a furdóberlő élismer szaktudománya, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezésükre áll. A

fürdőbőr Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern higiénia minden eszközeivel és oly olcsó áron kuraltathatja magát mindenki, mint sehol a világon. A víz alkalmazása gyógycélokra, hőmérsek, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatosságot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségeknek eredménnyel alkalmazhatjuk. Általában a vízgöngyömöd edzőleg, éltetőleg és erősítőleg hat. Az anyagcsere fokozódása, az idegrendszernek kedvező befolyásoltatása által a beteg szerveknek megváltozott működésük idéztetik elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zárando ki a hidegvizgöngyömöd alól. A fiatal szervezet erőteljesebben fejlődik és gyarapszik mellette, míg a magasabb korban a hanyatló erőket felélikenti és a lassan működő szerveket felrészíti. Eredménnyel alkalmazható tehát a vízgöngyömöd és annak különféle alakja: 1. Súlyos betegségek utáni elgyengüléseknél. 2. Érszűkület és edzési szempontból, a légző szerveknek hurutos állapotra való hajlamlánál. 3. Tápalkozási zavaroknál, u. m. vérszegénység, sápkór, kövérég, kösvény, görvélykór- és cukorvizelésnél. 4. Gyomor-, bél- és májbetegségeknek. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértulaj- és aranyeres bántalmaknál. 6. Rheuma- és idegbántalmaknál. 7. Az idegrendszer megbetegedéseinek, a neurastheniának, ennek sokoldala jelenségeinek, mint: fejfáras, szédülés, fejnemű, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szívbántalmak, a gyomor-, bél- és nemi szervek neurastheniájának, hysteriának, Basedow-féle betegsége, görcsös és hűdéses állapotoknál. — A nagyerdői hidegvizgöngyömöd modern és czélszerű berendezés, fekvése és kitűnő puha víze föltötte alkalmas tényleg a vizukurának sikeres használatára. Fővárosi szakértői személyzet végzi a teendőket, az árak mérsékelték. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva férfiaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 5—8 óráig; nőknek d. e. 9 óráig d. u. 5 óráig. Kiki keresse meg elvesztett egészségét a nagyerdői hidegvizgöngyömödben.

A postakerti lakosok panaszai.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Tisztelettel kérjük alábbi kérelmünknek b. lapjába való közzétételét.

Mi, postakerti lakosok vagyunk e kérelmezők, akik a rozsd rendőri felügyelet miatt oly sokszor ki vagyunk téve a leggyűlöletesebb csendzavarásnak. Tudvalevő dolog, hogy a Széchenyi-utca vége, illetve a Posta-kert eleje milyen árkos, bokros hely, ahol a mostani világítás mellett is esténként és éjjelenként valóságos találkozó és biztonsági helyük van a menedékteleneknek. Természetes dolog, hogy rendőr nincsen, aki széjjel verné őket és a lakosok kénytelenek túrni ezt a borzasztó állapotot.

Most éppen vásár alkalmával tapasztaltuk, hogy itt is, amott is lopásról beszélnek és tolvaj után szaladgálnak s rendőr vagy éppen nem, vagy csak akkor kerül, ha a bűnös már elmenekült.

Tekintve ennek az állapotnak türehtelen és kétségbejítő voltát, tisztelettel kérjük az illető hatóságot, hogy megnevezett hely felügyeletéről gondoskodni s ezáltal a lakosok és arra járók nyugalmit és biztonságát megőrizni sziveskedjék.

Debreczen, 1905. aug. 16.

Tisztelettel:

több postakerti lakos.

A postakerti lakosok panaszára felhívjuk a rendőrfőkapitányság figyelmét, mert valóban igazuk van a panaszoknak. Alkonyatkor tele van a Postakert eleje mindentéle szemenszedett kóborgó, csatangoló népséggel, mely veszélyeztet a vagyon- és életbiztonságot. Valami utómódon segíteni kell ezeken a türehtelen állapotokon.

Angol plaidek és takarók, svéd borkabátok
Borsos Katánál.

Uri díval, kalap és fehérmény üzlet Békés
Lajos Debreczen, Piacz-u. 44. dr. Ujfalussy-ház.
Angol női blúzokat, férfi fehérmekiet és kelen-
gyéket mérték szerint a legszebb kivitelben készít.

TÓTH BÉLA

gyógyszertára és illatszertárában
gyógyszerészi különlegességek
és illatszerek
a legnagyobb választékban kaphatók.
Eredeti francia és angol gyártmányok.

Villamos csengők, telefonok, villámhárító
berendezés minden terjedelemben, javítá-
sát és évi gondozását legújultabban és
jótállás mellett eszközi FÖLDVÁRI L.
Debreczeni első elektrotechnikai vállalat
Kossuth-utca 1. sz. (az udvarban). Villa-
mos felszerelések, zseb-lámpák, kerékpár-
és alkatekerek raktára.

Képes árjegyzék ingyen.

Telefon-szám 168

Hivatalok részére

mindentéle

RUGGYANTA- és RÉZ-BÉLYEGZŐK,

PECSENYOMOK,

SZÁMOZÓGÉPEKET

és

ÁLLANDÓ FESZTEKÁRNÁKAT

olcsó árban,

5 évi jótállás mellett, a legpontosabban készít az

ELSŐ DEBRECZENI

RUGGYANTA-BÉLYEGZŐ GYÁR
és KÖNYVNYOMDA

Debreczen, Simonffy-utca Sesztina-ház.

Jszakosság nincs többé!!!

Kivánára bárkinek bérmentesen küldünk egy próbát a Coza-
porból. Kavó, tea, étel vagy seesez italban egyformán adható
az ivó tudta nélkül.

A COZAPOR többet ér, mint a világ minden
szőkeződe a tartózkodásról, mert csodálatos
illatanyagot tesz az izzakoknak a seesez ital.
A COZA oly csodásan és biztosan hat, hogy azt
feleség, testvér vagy gyermek egyaránt, az ivó-
nők tudta nélkül adhatja és az illett még csak
nem is sejt, mi okozta javulását.

COZA a családok orvost békítette ki ismét,
sok-sok ezer fertő a szegény és bostelenésztől
megmentett, kik később józan polgárok és ügyes
fiatalemberek lettek. Termédek fiatalembert s jó
utrá és szerencséséhez segített és sok embernek
életét számos évvel meghosszabbította.

Az intézet, mely a COZAPOR tulajdonosa,
mindenkinek, kik kívánják, egy próbát adogat és
egy kísérő levelekkel két könyvet díj és költsé-
mentesen küld, hogy így bárki is meggyőződhe-
sen biztos hatásáról. Készekedünk, hogy az egész-
ségre teljesen ártalmatlan.

INGYEN PRÓBA 371. sz.

Vágyja ki ezen szelvényt és
küldje meg ma az intézetnek
(Levelek 25 Bllár, levelezőlapok
10 filléres bérmentestendők.)

COZA INSTITUTE

(Dépt. 375.)

62, Chancery Lane,
London, Anglia.

